

LITIJSKI PREDILEC

MAREC 1983 – ŠT. 6

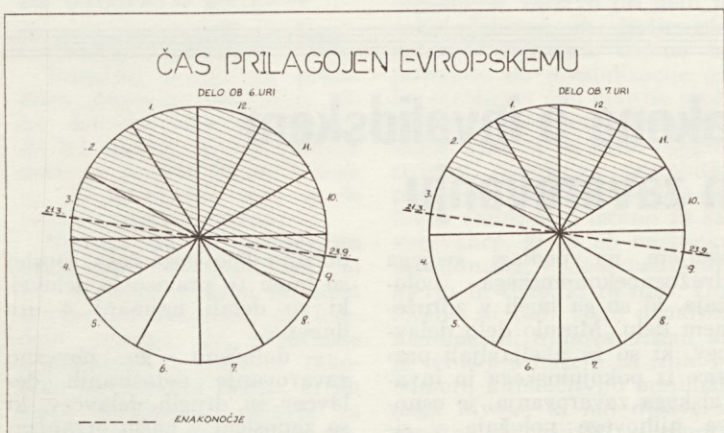
GLASILO DELAVCEV PREDILNICE LITJA 228514

LETO XXIV.

Delovni čas

Komaj smo se navadili in prilagodili na nov delovni čas, sprejet novembra lani, že je na obzorju nova sprememba delovnega časa. Navada je železna srajca pravijo, in tako je tudi z delovnim časom. Ko se ga enkrat navadimo in uskladimo svoje potrebe po njem, ga težko spremenimo. Potrebno je obdobje ponovnega prilagajanja, kar za marsikoga ni lahko. Vsaka sprememba zahteva določen napor. Bolj nam ta koristi, manj napora je potrebno.

V novembru 1982 je bil sprejet zakon, ki je tudi pri nas uvedel premakljiv letni čas, tako smo se tudi mi pridružili večini evropskih držav, ki imajo tega že uvedenega. To pomeni, da bo čas na uri pozimi enak sedanjemu, poleti pa bomo vse premaknili za uro naprej.

Prihajanje na delo glede na dnevno svetlobo za eno in drugo varianto

Na podlagi omenjenega zakona je bil izdan v javno razpravo osnutek družbenega dogovora o urejanju delovnega in obratovalnega časa, ki priporoča vsem, da naj se sprememba odraža v:

- boljši izrabi delovnega časa,
- najučinkovitejši uporabi delovnih sredstev,
- večji prilagojenosti obratovalnega časa delavcem (trgovine, občine, vrtci itd).

V naši DO bi lahko glede na boljše izrabo delovnega časa vsi tisti, ki delajo v eni izmeni spremenili svoj delovni čas, vendar pa bi različen delovni čas izničil vse pridobitve, ki smo jih uveljavili s poenotenjem delovnega časa. Nastali bi problemi s prevozom na delo, otroškim varstvom, prehra-

no itn. Nismo v velikem mestu, kjer je vse na »kupu« in so javna prevozna sredstva ves čas na razpolago, zato mislim, da bi moral biti delovni čas za vso tovarno enak.

Obstaja pa seveda dilema kdaj začeti z delom. Dve možnosti sta:

- da začnemo z delom ob istem času kot sedaj, to je ob šesti uri,
- da premaknemo začetek delovnega časa na sedmo uro in ga potem tudi v zimskem obdobju ne spremenimo.

Vsaka od variant ima svoje dobre in slabe strani. Oglejmo si jih.

Velika večina delavcev je za prvo varianto. Odaljenejši delavci bodo morali tako vstajati zjutraj že med 3 in 4 uro po

sedanjem času, kar seveda ni preveč ugodno. So odstopanja, nekateri radi zgodaj vstajajo, drugi pa obratno, raje gredo pozneje spat. To so takoimenovani čuki in škrančki. Seveda pa večina spada nekje v sredino, to pomeni, da bi večina brez napora vstajala nekje med 6 in sedmo uro po sedanjem času. Veliko je seveda tu odvisno od pridobljenih navad (gledanje televizije, večerno branje, pletenje itd). Pri tej varianti pa moramo pomisliti tudi na svoje otroke, ki jih zjutraj vodimo v vrtec. Samo pomislite kako se bodo počutili, ko jih prebudite ob 4. uri po sedanjem času. Spomnite se svoje mladosti.

Po prvi varianti, ko začnemo ob petih po sedanjem času, nam popoldan ostane na voljo uro več dnevnega svobodnega časa, tako pozimi kot poleti, glede na drugo varianto. Veliko bolj bi lahko izrabili prosti čas za rekreacijo, različne hobije in pa tudi za različna »sušmarska« dela, seveda takrat, ko bi delali v dopoldanski izmeni. To so najbrž glavni motivi, ki bi doprinesli k odločitvi za prvo varianto.

Za samo produktivnost pri triizmenskem delu začetek delovnega časa ni tako pomemben; prav tako ne pride do izraza pri nalogah katerih ritem je določen. Produktivnost se lahko poveča z boljšo organizacijo, racionalnim razporedom del in nalog, delovno odgovornostjo itd. Izmensko delo podira periodičen biološki sistem.

Dela in naloge, katerih uspešnost (produktivnost) je odvisna poleg drugega tudi od »naše pripravljenosti za delo«, na kar čas začetka vidneje vpliva. Ob manjši pripravljenosti je potreben daljši čas ogrevanja za delo itd.

Na izmenskem delu pridobljeno uro v dopoldanski izmeni izgubimo, ko delamo v popoldanski.

Druga varianta, ko začnemo v dopoldanski izmeni ob šestih po sedanjem času in pozimi uro pozneje (novi čas-vse ob sedmih) pa je veliko bolj prilagojena človeškimi psihofiziološkimi zahtevam. Človek lažje brez napora vstaja (kdaj vstajate ob prostih sobotah in nedeljah) in posledica tega je,

da pride ob normalnih pogojih veliko bolj ogret za delo (večji je odpor, več časa se porabi za ogrevanje, tu pride do izraza premakljiv delovni čas). Če pogledamo skico, vidimo, da bi po tej varianti veliko več časa prihajali na delo podnevi, kar je vsekakor bolj prilagojeno človekovemu bioritmu, pa tudi storilnostna krivulja dosega šele po šesti uri svojo povprečno mejo. Druga varianta je s tega stališča vsekakor primernejša, omogočen nam je stik z otroki, lažje vstajamo, poleg tega pa lahko še opravimo različna dela, prav tako pa je delavcem na triizmenskem delu omogočen vsaj v dopoldanski izmeni celonočni počitek.

Vprašanje delovnega časa ni pogojeno toliko s produktivnostjo. To, na ta način ne bomo nikoli zadovoljivo rešili; za to so potrebni drugi ukrepi in motivi, lahko pa bi s pozitivno spremembo delovnega časa le-tega veliko bolj prilagodili človeku, da bi z večjo lahkoto in manjšim naprezanjem organiziral svoj vsakdan. Velik pomen ima predvsem usklajenost delovnih časov med tovarno – otroškim vrtcem, šolo, občino, trgovino, prevozi, sestanki, kulturnimi prireditvami itd.

Z boljšo usklajenostjo delovnega časa vseh, bomo več časa skupaj z družino, manj časa bomo porabili za vsakdanje opravke in na koncu imeli več prostega časa kot sedaj. Zaprtost v zgolj individualno zadovoljevanje potreb ne glede na družben razvoj in možnosti ne kaže perspektive. Dobro zastavljen, usklajen in prilagojen delovni čas ima številne prednosti.

STANE ČRNE

V tej številki

V razpravi je zakon o invalidsko pokojninskem zavarovanju na 2. in 3. strani.

Vse o letovanju. Rok prijave je ponedeljek, 11. 4. 1983 – na 4. strani.

Kako smo praznovali dan žena – na 6. strani.

Mladinske delovne akcije – na 7. strani.

Stoletnica Marxove smrti

Revolucionarno delo, ki spreminja svet

14. marca letos je minilo 100 let od smrti velikega misleca Karla Marxa, čigar znanstveno in revolucionarno delo že spreminja svet. Tega dne, leta 1883 je za vedno zaspal v svojem naslanjaču, v Londonu; ostalo pa je njegovo delo.

Karl Marx se je rodil v Trieru (ZRN) 5. maja 1818. leta. Študiral je pravo, vendar se je kmalu lotil filozofije, ekonomije in zgodovine. Pravzaprav, ko se je kot novinar »znašel v nejevolji« zaradi, kot je dejal, nezadostnega poznavanja ekonomskih ved, se je temeljito lotil študija ekonomije. Povod za to je bila debata v renskem deželnem zboru o gozdnih tatvinah, o rasti parcelacij posestev, o svobodni trgovini in zaščitni carini. V takratnem »Renskem časopisu«, ki ga je urejal Marx, se je začutil odsev fancoskega socializma.

Marx je dejal, da se je izjasnil proti temu diletantizmu, vendar še isti hip v polemiki z »Allgemeine augsburger Zeitung« priznava, da mu dotakraten študij ne dovoljuje,

da bi si upal dati kakršnokoli lastno sodbo o sami vsebini francoskih smeri.

Tako se je Marx na svojevrsten način posvetil proučevanju takrat poznanih nemških filozofov, angleških ekonomistov in francoskih socialistov. Iz tega neutrudnega, ustvarjalnega dela je izšlo njegovo delo neprecenljive vrednosti za revolucionarno akcijo delavskega razreda, v katerem je nastal tudi »Komunistični manifest«, ki ga štejejo za abecednik socializma. Vendar, tako poudarjajo mnogi marxistični misleci, je za razumevanje »Manifesta« nujno dobro poznavanje ekonomije, zgodovine, sociologije in filozofije.

Vsekakor je največje Marxovo delo »Kapital« najuspešnejše orožje sodobnega člo-

večanstva v boju zoper eksploatacijo, tlačanje, privatno lastnino. Njegova teorija o višku vrednosti je do tal razgalila akumulacijo kapitala in popolnoma razkrila skrivnost »profita«, katerega pobira privatni lastnik proizvodnih sredstev. Novi znanstveni pogled na svet, katerega osnova je dialektični materializem, sta gradila Marx in Engels s proučevanjem in razkrivanjem zakona družbenih formacij, zlasti zakona kapitalistične proizvodnje, kot tudi družbene odnose v tem načinu proizvodnje. Po njuni zaslugi je bilo svetu predloženo, da se znotraj kapitalističnih vrst poraja nova družbena sila — delavski razred, ustvarjalec vseh dobrin, ki bo postala nosilec revolucionarne preobrazbe, katere prva praktična akcija je bila Pariška komuna. Prav na osnovi analize tega revolucionarnega podviga, kateremu je bil v neposredni bližini, je Marx odkril proletarijat in njegovo subjektivno vlogo v socialistični preobrazbi družbe. To zgovorno priča kakšen značaj je dajal Marx poenotnosti teorije in prakse, po-

enotnosti revolucionarne akcije in teoretičnih spoznanj, posplošenosti in predvidevanju nadaljnjih revolucionarnih gibanj.

»Revoluciji je potreben pasivni element, materialna osnova«, poudarja Marx v razpravi o mestu in vlogi teorije v množičnem gibanju. »Teorija se pri posameznem narodu uresniči do te mere, kolikor je uresničenih njegovih potreb. Ni dovolj uresničevanje v mislih, ampak mora resničnost težiti k mislim.

S takšno upornostjo je delal Marx, tudi v nemogočih pogojih, ob minimalni odškodnini za tako obsežno delo kot je »Kapital«. O tem pričajo še njegove besede, da mu honorar ni poplačal niti vsega tobaka, ki ga je pokadil v sedemnajstih letih, kolikor časa je pisal prvi zvezek tega dela. »Ni široke ceste«, je pisal Marx svojemu založniku, »ki vodi v znanost, in le tisti imajo možnosti, da se povzpnejo na njene svetle vrhove, ki se ne ustrašijo utrujenosti pri premagovanju strmih stez«.

Rosa Grčić

(Nadaljevanje prihodnjič)

V razpravi je osnutek zakona o invalidskem in pokojninskem zavarovanju

Dne 22. aprila lani je bil sprejet nov zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki se začne uporabljati 1. 7. 1983. Sprejem tega zakona pa narekuje izdajo novega republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Spremembo predpisov na tem področju je narekovala potreba za uskladitvijo tega sistema z ustavo in zakonom o združenem delu.

Osnutek zakona je pripravljen na podlagi sprejetega predloga za izdajo zakona in s tem predlaganih sistemskih rešitev in temeljnih izhodišč, upoštevaje pripombe in predloge ter dopolnitve, ki so bile dane v prvi fazi sprejemanja tega zakona.

Na kratko bi obrazložili osnutek zakona po njegovih poglavjih in se dotaknili le bistvenih novosti, ki jih ta osnutek vsebuje.

Temeljne pravice

Urejanje področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja sodi v pristojnost federacije, republik, AP in samoupravne reglative. Temeljne pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, pogoje za njihovo pridobitev ter osnove sistema, določa že novi zvezni zakon. V splošnih določbah so tako posebej poudarjene le načelne novosti zveznega zakona in tiste, ki jih

prinaša republiški zakon. Poudarjeno je načelo, ki opredeljuje naravo pokojnine kot pravice iz minulega dela, načelo enotnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja delavcev v združenem delu in drugih delovnih ljudi, ker so v sistem vključeni tudi kmetje na območju SR Slovenije ter načelo o preprečitvi invalidnosti oz. dolžnosti organizacij združenega dela pri preprečevanju invalidnosti.

V teh splošnih določbah je poudarjeno načelo, ki opredeljuje naravo pokojnine kot pravice iz minulega dela. To je načelo, da vsi delavci uresničujejo svojo materialno in socialno varnost s pokojninskim in invalidskim zavarovanjem na podlagi svojega

zavarovanja na podlagi svojega družbenoekonomskega položaja, ki so ga imeli v združenem delu. Minulo delo delavcev, ki so že uveljavljali pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, je osnova njihovega položaja v sistemu tega zavarovanja in njihove pravice, da sodelujejo pri delitvi družbenega dohodka, ki ga ustvarijo delavci v združenem delu. Ker je pokojnina rezultat prispevka delavca h krepitvi materialne osnove družbenega dela ter se ta prispevek kaže tudi v večji produktivnosti in večjem družbenem dohodku, je zagotovljeno usklajevanje pokojnin tudi po rasti družbene produktivnosti dela. Gre za večjo odvisnost pokojnin od minulega dela v danih okvirih zveznega zakona.

Zavarovanci

V krogu zavarovancev so v osnutku zakona, določene pa so tudi že z zveznim zakonom, naslednje novosti:

— zagotovljeno je obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje delavcev, ki so v delovnem razmerju, ne glede na

dolžino delovnega časa. Doslej so imeli to pravico le delavci, ki so delali najmanj 4 ure dnevno;

— določeno je obvezno zavarovanje detaširanih delavcev in drugih delavcev, ki so zaposleni v naših organizacijah v tujini;

— predvidena je celotna vključitev v pokojninsko in invalidsko zavarovanje vseh oseb, ki opravljajo samostojne dejavnosti kot edini ali glavni poklic, ne glede na članstvo v poklicni strokovni organizaciji. Novosti so zlasti tiste, pri katerih gre za izenačitev položaja, pravic in obveznosti teh delovnih ljudi z delavci v združenem delu;

— novost je tudi obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje vrhunskih športnikov, saj so bili doslej zavarovani le profesionalni športniki;

— novost je obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje vseh kmetov in članov njihovih gospodarstev, ki opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic, ne glede na dohodek, ki ga ustvarjajo. Od ustvarjenega dohodka in plačanega prispevka pa je nato odvisen obseg

pravic oz. obseg zavarovanja. Kmetje, ki imajo status združenega kmeta in ki plačujejo prispevek najmanj v višini zneska zjamčene pokojnine, so zavarovani v enakem obsegu kot delavci v OZD. Kmetje, ki nimajo statusa združenega kmeta in združeni kmetje, ki plačujejo prispevke oz. so zavarovani po osnovi, ki je nižja od zneska zjamčene pokojnine, pa imajo le pravice, določene v zakonu, to je pravico do starostne, invalidske in družinske pokojnine.

Predviden je prehodni sistem za uživalce kmečkih pokojnin, ki naj bi tudi v prihodnje prejemali kmečko pokojnino v skladu z zakonom o starostnem zavarovanju kmetov in za kmete, ki so stari več kot 60 let, ki jim je dana možnost, da se vključijo v pokojninsko in invalidsko zavarovanje ali ostanejo zavarovani v starostnem zavarovanju in pridobijo pravico do kmečke pokojnine v skladu z zakonom o starostnem zavarovanju kmetov, katerega uporaba je za te primere podaljšana. S tem bi bila na istem nivoju zaščiteni najbolj rizična kategorija starejših kmetov.

Pridobitev in odmera pravic Starostna pokojnina

Temeljni pogoji za pridobitev starostne pokojnine (35 let delovne dobe ženska oz. 40 let moški; 20 let delovne dobe in starost 55 let ženske oz. 60 let moški, itd.) so še vedno enake kot dosedaj.

Novost pa je predčasna upokojitvev. Republikam in AP je ponovno dana možnost z zveznim zakonom, da uvedejo pravico do predčasne upokojitve. Z zveznim zakonom so določeni pogoji, ki jih mora izpolnjevati delavec za pridobitev te pravice — starost 55 let (moški) in najmanj 35 let pokojninske dobe oziroma 50 let (ženska) in najmanj 30 let pokojninske dobe. V tem primeru je predvideno obvezno zmanjšanje pokojnine za vsako leto predčasnega odhoda v pokoj, višina zmanjšanja pa je predvidena v republiškem zakonu. Novost je le v tem, da je to zmanjšanje le začasno, uživanje znižanja pokojnine traja le toliko časa, kolikor je zavarovanec prej, pred izpolnitvijo določene starosti 60 oz. 55 let, uveljavil pravico do pokojnine, torej največ 5 let. Ko dopolni moški 60 let oz. ženska 55 let, se jim od tedaj dalje izplačuje pokojnina v znesku, ki jim pripada glede na dopolnjeno pokojninsko dobo; to pa pomeni npr.: ne 85 % od osnove, temveč 75 % od pokojninske osnove. Za vsako leto predčasne upokojitve pa se zniža pokojnina še za 1,5 % oz. varijanta je 2 %.

Pravice na podlagi invalidnosti — preostala delovna zmožnost

Z novim zveznim zakonom je v tej smeri narejen pomemben korak z dvema novostima. Prvo pomeni nova, po vsebini širša definicija pojma invalidnosti. Invalidnost kot posledica trajnih sprememb v zdravstvenem stanju posameznika, se ne ocenjuje kot doslej samo glede na dela in naloge, ki jih je delavec opravljal neposredno pred nastankom invalidnosti temveč glede na vsa dela v organizacijah združenega dela, ki jih tudi naprej lahko opravlja glede na svojo strokovno izobrazbo oz. z delom pridobljeno delovno zmožnostjo. Takšna opredelitev daje širše možnosti razporejanja delavcev in s tem vključevanja invalidov v normalno življenjsko in delovno okolje. Druga pomembna novost pa je ureditev prenosa varstva invalidnosti na podlagi preostale delovne zmožnosti v organizaciji združenega dela. Tako naj bi sistem invalidskega zavarovanja postal sestavina sistema združenega dela. Temeljni cilj take ureditve je zagotoviti boljše in uspešnejše varstvo pri delu in take delovne in življenjske razmere delavcev, da ne bo prihajalo do invalidizacije oz. bo skržena v čim manjše možne okvire. V osnutku republiškega zakona so zato konkretizirani pogoji za pridobitev pravic na podlagi preostale delovne zmožnosti, ločeno za zavarovance, ki so ob nastanku invalidnosti v delovnem razmerju in tiste, ki to niso. Določene so tudi vrste denarnih nadomestil, njihova višina ali le temeljna načela za njihovo odmero z določitvijo minimalnega nivoja, ki naj delavcem zagotavlja socialno varnost. Delavcem so še naprej zagotovljena nadomestila kot do sedaj. Glede nadomestil so v osnutku določeni le temelji za odmero, to pa pomeni, da bodo OZD v teh okvirih, upoštevaje svoje ekonomske zmožnosti in specifičnost, morale ta vprašanja nadalje same razgrajevati in konkretno določati nivo nadomestil. Delavci bodo vse pravice na podlagi preostale delovne zmožnosti uveljavljali v svoji organizaciji združenega dela. Dolžnost OZD pa bo, da delovnim invalidom pridobljene pravice tudi ustrezno zagotovijo. Obdržati jih bodo morale na delu in jih razporediti na ustrezna dela in naloge. Tudi v prihodnje pa je na temelju širše solidarnosti celotnega združenega dela, zagotovljeno uresničevanje pravic v skupnosti za tiste delovne invalide, za katere matične organizacije iz objektivnih razlogov ne bodo mogle zagotoviti potrebnih sredstev.

Uresničevanje pravic na podlagi preostale delovne zmožnosti v OZD, nalaga tudi samim organizacijam, da zagotavljajo sredstva v te namene. S takšno ureditvijo v osnutku republiškega zakona se dosledno izpeljuje nova ureditev invalidskega varstva.

V variantni rešitvi osnutka pa so upoštevane tudi zahteve in predlogi iz razprav ob sprejemanju predloga za izdajo zakona. Po tej rešitvi naj bi se v skupnosti tudi v prihodnje, na temelju širše solidarnosti v celoti združevala sredstva, ki so potrebna za zagotavljanje pravic na podlagi preostale delovne zmožnosti. S tem bi v bistvu ohranili sedanjí način zagotavljanja sredstev, kar pomeni hkrati odklik od temeljnih ciljev zveznega zakona. Ne glede na to pa bi, upoštevajoč že sprejete planske dokumente, za to srednjeročno obdobje kazalo urediti združevanje sredstev na takšen način vsaj do leta 1986.

Ob predpostavljajanju, da bi bila sprejeta predlagana ureditev, pa bi delavci s preostalo delovno zmožnostjo lahko uveljavljali še vrsto pravic še naprej v skupnosti. V te namene bi tudi združevali sredstva v skupnost. Tu gre za pravice do invalidske pokojnine v primeru popolne izgube delovne zmožnosti, za uresničevanje pravic tistih zavarovancev, ki so pravice pridobili pred začetkom uporabe nove zakonske ureditve itd. Pri določanju višine in stopenj prispevkov skupnosti pa bi bolj kot doslej morale priti do izraza in biti upoštevane prizadevnost OZD in doseženi uspehi na področju preprečitve invalidnosti. Manj sredstev v okviru skupnosti bi združevala tiste OZD, ki bi z istimi ali večjimi naporí dosegale večje rezultate pri izvajanju preventivnih ukrepov in ukrepov varstva pri delu in s tem zmanjšale stopnjo invalidnosti.

Družinska pokojnina

Pri družinski pokojnini so v osnutku zakona novosti zlasti pri širitvi kroga zavarovanih družinskih članov. Pravico do družinske pokojnine pridobi tudi, kdor je z zavarovancem živel v življenjski skupnosti, ki je po zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih izenačena z zakonsko. Seveda pa bodo te osebe, ki bi tako pravico uveljavljale, morale dokazati obstoj izvenzakonske skupnosti z ustrezno sodno odločbo, izdano v nepravnem postopku.

Novost je tudi določitev pogojev, ki jih morajo izpolnjevati zavarovani družinski člani. Z osnutkom zakona je upoštevajoč specifične v SR Sloveniji in izhajajoč iz Ustave SRS, ki določa, da so občani enaki v pravicah in dolžnostih ne glede na spol, pred-

lagana izenačitev vdove ali vdovca, očeta ali matere glede let starosti za pridobitev pravice do družinske pokojnine. Doslej določenih 45 let starosti za vdove se zvišuje na 50 let, 60 let vdovca pa se znižuje na 50 let.

Pokojninska doba

Novosti so zlasti naslednje: — ker je zagotovljeno obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje delavcem, ki so v delovnem razmerju, se šteje v delovno dobo tudi čas delovnega razmerja, ne glede na njegovo dolžino.

— Razširjen je krog oseb, katerim se v zavarovalno dobo vštevajo čas prekvalifikacije oz. dokvalifikacije, tudi na obolenje za paraplegijo, cerebralno in otroško paralizo;

— določeno je, da se v zavarovalno dobo všteva čas, ko je bila oseba zavarovanec pokojninskega in invalidskega zavarovanja kot združeni ali individualni kmet;

— novost v osnutku je prekvalifikacija članstva v kmečkih delovnih zadrugah iz posebne dobe v zavarovalno dobo;

— osnutek predlaga izenačitev nosilcev samostojnega dela in pri njih zaposlenih delavcev, ki opravljajo težka in zdravju škodljiva dela, z delavci v združenem delu glede priznavanja beneficiranega staža.

Uveljavljanje in uživanje pravic

V tem poglavju so v osnutku pomembnejše novosti zlasti tiste, ki urejajo uživanja in izgubo pravic na podlagi preostale delovne zmožnosti. Predvideno je, da delovni invalid izgubi oz. ne uživa ustreznih denarnih nadomestil v primerih, ko brez opravičljivega razloga onemogoča prekvalifikacijo oz. dokvalifikacijo, ustrezno zaposlitev na drugih ustreznih delih itd. Prav tako ne uživa teh dajatev, vključno z invalidsko pokojnino tisti delovni invalid, ki onemogoča ponovno presojo preostale delovne zmožnosti, če je presoja potrebna glede na nastale spremembe v njegovem zdravstvenem stanju.

To bi bile na kratko vse bistvene novosti osnutka zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. V občini Litija je bil 8. marca organiziran posvet, kjer so predstavniki republike nosilec javne razprave obrazložili vse te novosti. Javna razprava je v teku in pozivamo vse, da v njej sodelujejo.

L. S.

Vse o letovanju

Tudi letos lahko člani kolektiva s svojci prežive svoj dopust oz. proste dneve ob morju v našem počitniškem domu v Novigradu in prikolicah v Fažani in Runkah — torej v istih krajih kot že nekaj zadnjih let. Na pobudo, da bi kakšno počitniško prikolico premaknili v drug kraj, je komisija za letovanje ugotovila, da bo to mogoče, ko bomo dokupili nove prikolice, ker stare ne bi zdržale prevažanja. Letujete pa lahko tudi na Gorenjskem — v Gozd Martuljku. (Za letovanje na Veliki planini smo prijavnico objavili v prejšnji številki Predilca, za Čateške Toplice pa velja celo leto prednost vrstnega reda oddane prijave).

SEZONA TRAJA OD 18. 6. 1983 DO 11. 9. 1983 (85 dni). Predsezona so dnevi v juniju, posezona pa v mesecu septembru. Julija in avgusta veljajo višje cene letovanja.

Za letovanje je na voljo v **Novigradu** 40 hišic s 139 ležišči. Tu bodo sedem in deset dnevne izmene. V **Fažani** in **Runkah** imamo po tri prikolice za dest dnevno letovanje. V **Gozd Martuljku** imamo dve sobi — letujemo pa lahko po sedem dni.

Razpored izmen za letovanje

7. dnevne izmene:

- od 18. 6. do 25. 6.
- od 25. 6. do 2. 7.
- od 2. 7. do 9. 7.
- od 9. 7. do 16. 7.
- od 16. 7. do 23. 7.
- od 23. 7. do 30. 7.
- od 30. 7. do 6. 8.
- od 6. 8. do 13. 8.
- od 13. 8. do 20. 8.
- od 20. 8. do 27. 8.
- od 27. 8. do 3. 9.
- od 3. 9. do 11. 9.

Če bo v posamezni izmeni prostor bo, v dogovoru z referentom za letovanje, možno letovati tudi 14 dni.

10-dnevna izmena:

- od 20. 6. do 30. 6.
- od 30. 6. do 10. 7.
- od 10. 7. do 20. 7.
- od 20. 7. do 30. 7.
- od 30. 7. do 9. 8.
- od 9. 8. do 19. 8.
- od 19. 8. do 29. 8.
- od 29. 8. do 8. 9.

Prva izmena lahko letuje že od 18. 6. dalje, zadnja izmena pa lahko podaljša letovanje do 11. 9.

Cene letovanja

Predlagane cene: za člane naše tovarne in njihove nepreskrbljene ožje svojce (mož, žena, otroci, starši, posvojenci) na dan:

	pred-posezona	glavna sezona
a) odrasli	233,— din	332,50 din
b) otroci od 4. do 14. leta starosti	140,— din	200,— din
Zakonci, ki so zaposleni drugod	280,— din	400,— din

Cene za tuje goste — na dan

	pred-posezona	glavna sezona
a) odrasli	385,— din	550,— din
b) otroci od 4. do 14. leta starosti	231,— din	330,— din

Za otroke mlajše od štirih let plačajo starši 25.— din za komunalne storitve.

Turistična taksa znaša v pred in po sezoni 12,— din v glavni sezoni pa 14,— din. Otroci do 7. leta starosti takse ne plačajo, od 7. do 15. leta starosti pa polovično.

Prikolice V Fažani in Runkah

Cene bivanja v prikolicah so:

- za člane in njihove nepreskrbljene svojce 50.— dinarjev;
- za zakonce, ki so v službi drugod — 100,— din in
- za tuje goste — 150,— din.

Otroci od 4. do 14. leta imajo 40 % popusta.

Plaža v Runkah.

Nečlani lahko tu letujejo le v prisotnosti članov naše tovarne. Perilo priskrbi vsak sam. Kdor kupi plin, naj shrani račun, da bo kasneje dobil povrnjene stroške. Ostale stroške kampiranja (elektrika, voda) plača delovna organizacija. Za prikolice velja le 10-dnevno letovanje.

Razporejanje in plačilo letovanj

Pri razporejanju letovanj v naše počitniške domove upoštevamo, da ste »že letovali« samo tisti, ki ste letovali v glavni sezoni. Letos bo nekoliko spremenjen način plačevanja letovanj. Vsak, ki bo dobil obvestilo o razporeditvi, bo prejel tudi izpolnjeno položnico, s katero bo takoj ali najkasneje en mesec pred pričetkom letovanja plačal celotno ceno. Kdor ne bo v tem roku plačal, izgubi pravico do tega letovanja in bomo v ta čas razporedili drugega.

Gozd Martuljk

Tu veljajo enaki pogoji kot za Novigrad. Letovati je možno le po 7 dni.

Prijave

Prijave zbira Vlado Zevnik — kadr. spl. sektor do vključno ponedeljka, 11. 4. 1983, zato pohitite z izpolnjevanjem priložene prijavnice. Do konca aprila

Razliko regresiranih cen do polne cene krijemo iz sredstev skupne porabe. Vsi tuji gostje morajo biti državljani SFRJ.

Tudi to preberite!

Cena perila je vključena v ceno penziona. V primeru nočitev do treh dni ali vmesne zamenjave posteljnega perila je potrebno plačati posebej. V Pineti ni možno taboriti. Za 1. majske praznike dom ne bo obratoval. Zadnji dan bivanja je potrebno izprazniti hišico do 10. ure.

Prikolice

V prikolicah je treba plačati najmanj 4 ležišča, tudi če prikolico uporablja manj ljudi.

bodo že znane razporeditve, čemur kot vsako leto sledi še usklajevanje, saj vemo, da je večina prijav za zelo omejen čas — v konici sezone, to je od 10. do 30. julija. Za vse pa takrat ne bo prostora.

Ne pozabite vpisati tudi rezervni čas letovanja.

M. M.

OBVESTILO OBISKOVAL-
CEM
KOČE »TISJE« NA
VELIKI PLANINI

Na podlagi 9. člena zakona o registru prebivalstva (Ur. list SRS št. 4/74) obveščamo vse uporabnike koč »Tisje« na Veliki planini o naslednjem:

1. ob prijavi za oddih na Veliki planini mora nosilec prijave prijaviti pri referentu za družbeni standard v Predilnici Litijske vse osebe, ki bodo na oddihu v koči »Tisje«.

Nosilec prijave bo pri navedenemu referentu prejel prijave iz knjige gostov, ki morajo biti žigosane z žigom naše delovne organizacije;

2. te prijave morajo uporabniki koč oddati na postaji milice občine Kamnik ali v bifeju na spodnji postaji žičnice za Veliko planino;

3. ob prihodu v koč se morajo vsi vpisati v knjigo obiskovalcev, ki je v dnevni sobi koč;

4. če pride nekdo na obisk brez prijavnice naše delovne organizacije, in bi v koči prenočil, se mora ob prihodu na Veliko planino prijaviti pri delavcu RTC žičnica na zgornji postaji sedežnice (na Zelenem robu). Prav tako se mora tudi ta oseba vpisati v knjigo gostov v koči.

Vse uporabnike koč opozarjamo, da se morajo držati teh navodil, ker bo poostrena kontrola pristojnih organov občine Kamnik, organov za notranje zadeve in naše delovne organizacije. Kdor se ne bo ravnal po navedenih navodilih, bo za prekršek na podlagi določil zakona, prijavljen sodniku za prekrške skupščine občine Kamnik. Hkrati opozarjamo vse, da ob prihodu v koč ugotovijo stanje inventarja po inventarnih karticah, ki so v vsaki sobi. Če ugotovijo primanjkljaj, morajo to vpisati v knjigo obiskovalcev v koči.

Vsem želimo čim lepši oddih na Veliki planini.

F. M.

PREDILNICA LITIJA
v LITIJI p. o.

Pred izpolnjevanjem beri navodila!

PRIJAVA ZA LETOVANJE

Podpisani delavec, upokojenec PL (ustrezno obkroži)
stanujoč
(kraj, ulica, hišna številka, pošta)

se prijavljam za letovanje v počitniškem domu

NOVIGRAD GOZD MARTULJEK FAŽANA pri PULI RUNKE
(ustrezno obkroži)

za dnevno letovanje v izmeni od do
Če v navedenem času ni razpoložljivih kapacitet, sem pripravljen letovati od
do

Za letovanje prijavljam se:	Ime in priimek	leto rojstva	sorodstvo	zaposlen pri
1.				
2.				
3.				
3.				
4.				
5.				
6.				

Zadnjikrat sem letoval v počitniških domovih PL leta:

a) sem delovni invalid DA NE

b) udeleženec NOV DA NE

c) samohranilka oz. samohranilec DA NE

d) delam v nočnem delovnem času DA NE

e) vzdržujem nepreskrbljene druž. člane DA NE

f) vzdržujem nepreskrbljenih družinskih članov
(Pri točkah a, b, c, d in e obkroži ustrezni DA ali NE, pri točki f napiši število članov.)

Uporabil bom organiziran prevoz z avtobusom DA NE
(PL organizira prevoz v Novigrad za 7 dnevno izmeno).

V dne

Z navedbo letovalne izmene se strinjam.

Podpis prosilca prijave:

Podpis vodje enote:

Prizor s proslave dneva žena v naši tovarni. Učenci osnovne šole Dušan Kveder-Tomaž so prijetno razveselili naše delavke in mamice.

Ob koncu se je nastopajočim zahvalil predsednik konference sindikata in se hkrati, v imenu vseh ostalih pridružil njihovim čestitkam.

Za praznik žena so nam poslali čestitke

- Otroci vrtca Najdi-hojca;
- Taborniki odreda »Srebrni pajki«;
- Kolektiv »Mirka Ginova iz Skopja« ter
- učenci osn. šole Franc Rozman-Stane, Šmartno pri Litiji.
- Za čestitke se toplo zahvaljujemo.

Mama, rad te imam

8. marec ni le dan, je mozaik življenja deklet in mater, je dan rož, čestitk in toplih besed. Tam, kjer drdrajo stroji, kjer se proizvodnja ne sme ustaviti, je 8. marec čisto navaden dan, delovni dan, prelit v delovno praznovanje.

Pa vendar so se stroji ustavili, le za hip, le za hip so se misli prelile v nekaj lepega.

Življenjska pot revolucionarke Klare Zetkin, pobudnice za obeležitev 8. marca kot dneva žena-delavk, je tvorila vsebino kratke slovesnosti v naši OZD.

Med pesmimi osnovnošolčkov smo slišali iz otroških ust pripoved o revolucionarnih prizadevanjih Klare Zetkin, na katero ob 8. marcu pogosto pozabljamo.

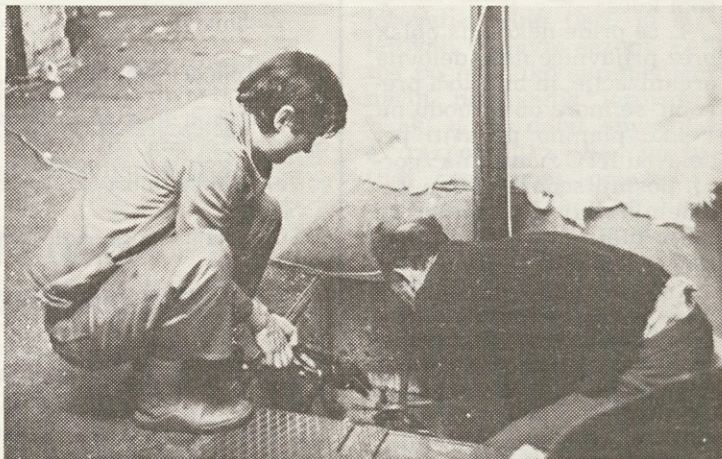
Tudi ta slovesnost naj bo opomin nam vsem, da moramo obujati, gojiti in razvijati revolucionarno izročilo 8. marca ne le z izrekanjem želja, čestitk in šopkov enkrat v letu, temveč predvsem z upoštevanjem interesov in potreb žena-delavk tudi v naši OZD. Naša delovna or-

ganizacija je v povojnem obdobju dosegla pomembne rezultate, kar pa nas ne bi smelo uspavati, saj smo v razvoju samoupravnega odločanja, ki je naša lastna oblika zagotavljanja potreb in interesov ljudi, tako kot v celotni družbi še vedno v začetni fazi.

To seveda zahteva, da mora postati izročilo 8. marca žena-delavk sestavina našega vsakodnevne dela in življenja. Prizadevati si moramo, da bo prihodnji 8. marec bolj trenutek ocenjevanja naše uspešnosti v teh prizadevanjih, manj pa enodnevno obujanje in izrekanje želja in priznanj ženam, kajti od tega je v največji meri odvisna prihodnost mladih in družbe.

Tudi to je med drugim izražala pripoved otrok, v katero so se prepletale pesmi, ki so pripovedovale o ljubezni otrok do svojih mamic, med njimi tudi tista, ki se je končala z besedami:

»MAMA, BOLJ KOT SOLZA, SMEH TI PRISTOJI!«

Stiskalnica v oddelku za čiščenje odpadkov je zadnje čase dosti nagajala. Vrstili so se zastoji zaradi nezreguliranih ventilov, zlasti pa zaradi okvarjene črpalke, ki naj bi skrbela za pritisk 120 barov. To smo morali zamenjati. Na sliki: Dušan Rupnik in Franci Kolman zamenjujeta črpalko.

DOBRODOŠEL ZAKON

— Ata, zakaj ne sme imeti moški več kot eno ženo?

— Sin moj, vedeti moraš, da zakon varuje tiste, ki niso sposobni, da bi se sami varovali.

Kaj lahko, čeprav neupravičeno, povzroči pritožba

ZARADI PRITOŽBE, KAZNOVAN

V minulem desetletju je pri najvišjih organih federacije prosilo za pomoč povprečno kar 30—35 tisoč ljudi letno. Okrog 10 tisoč ljudi na leto prinese direktne pritožbe, ker ne morejo na drug način uresničiti svojih pravic. Več kot 60 odstotkov pregledanih predlogov je bilo upravičenih in več kot polovica teh od delavcev iz neposredne proizvodnje.

Kadar se delovni ljudje pritožujejo organom izven svojega okolja, navadno ne čutijo nobenih posledic; so pa primeri, da so jih zato, ker so se pritoževali višjim organom, kazensko preganjali. S tem je kršen zakon o delu zveznih organov o poslasticah in predlogih, kjer je med drugim zapisano, da ne sme delovni človek utrpeti nikakršne škode in posledice zaradi predlaganja pritožb zveznim organom, tudi ne morejo biti zaradi tega poklicani na odgovornost, razen če je s tem narejeno kaznivo dejanje. To odredbo morajo upoštevati republiški in pokrajinski organi.

Bedimo nad tem, da se spoštujejo zakonske odredbe, uvedeni so tudi energični ukrepi, vendar se vseeno dogaja, da je uveden kazenski postopek proti predlagateljem pobud.

Ti kazenski postopki so res vse redkejši, so pa še vedno prisotne različne kazenske posledice za tiste, ki so si »drznili« pritožiti se na višji forum. Taki delavci so večkrat suspendirani ali celo odpušteni z delovnega mesta. So tudi še drugi načini, ki škodijo predlagateljem pritožb, in to vse pod krinko legalnosti. Čez noč spremeni splošni akt o sistematizaciji del in nalog, pravilnik o delitvi osebnih dohodkov ali

stanovanj, na podlagi česar so pritožitelju kratene možnosti za uresničevanje svojih pravic.

Temu navadno sledi, zaradi »izpolnjevanja planskih nalog«, prerazporeditev na druga dela in naloge, seveda težje in slabše vrednotene, kasneje pa še, v skladu s pravilnikom, premiki navzdol na listi za pridobitev stanovanja. To pripelje pritožitelja do ekonomske negotovosti.

Če je prizadeti trmast in kljub temu še vztraja pri sodnem sporu, navadno zmaga. S tem pa svojega problema še ni rešil, ker so često pravnomočne sodne odločbe izigrane. Tistega, ki je višjim organom prijavil različne zlorabe posameznikov ali skupin, nepravilen odnos do družbene lastnine ali nerazvite samoupravne odnose se hitro prime pečat, da je delomrznež, upornik, zlonameren ali pa sovražnik.

Analize takih prijav kažejo, da se takšno preganjanje predlagateljev pobud večinoma dogajajo tam, kjer niso razviti samoupravni odnosi, kjer sindikalne in partijske organizacije slabo delajo in kjer je slaba samoupravna delavska kontrola. Tudi če so poslane in predlogi tendenciozne in zlonamerne, saj tudi taki pojavi niso redki, se lahko izogne maščevanju. Ko se ugotovi pravo dejstvo in na tak način dokaže, da se je predlagatelj zmotil in da je bil zlonameren, zadostuje javni opomin. Izkušnje kažejo, da se običajno tisti, ki je dajal lažne in škodljive podatke po takšni obsodbi umakne. S tem je glavni cilj dosežen in nobeno drugo maščevanje ni več potrebno.

P. Spravalo
TANJUG

Plinarna Ljubljana nam redno zamenjuje prazne plinske jeklenke s polnimi, katere uporabljamo v menzi.

1. april — dan mladinskih delovnih brigad

Mladinsko prostovoljno delo

Približuje se čas mladinskih delovnih akcij. Teh bo letos zelo veliko, saj to narekuje današnja situacija v družbi, v kateri vsako prostovoljno delo prihaja vse bolj do izraza, tako tudi mladinsko.

ZSMJ bo letos organizirala po vsej državi 51 zveznih mladinskih delovnih akcij, kar je dosedaj največ. Na njih bo delalo okoli 60 tisoč brigadirjev v 1040 brigadah. Na večja gradbišča v raznih krajih naše države bo prišlo tudi 35 brigad otrok naših delavcev na začasnem delu v tujini, pa tudi nekaj brigad mladinskih in študentskih organizacij iz tujine.

Poleg teh akcij bodo republiške in občinske organizacije ZSM organizirale več republiških in lokalnih delovnih akcij.

Tudi občinska konferenca ZSMS Litija pripravlja delovne akcije in to pet lokalnih, sodelovala pa bo tudi na 1 zvezni delovni akciji. Vendar za izpeljavo tega programa potrebuje finančna sredstva, zato so v začetku leta poslali vsem organizacijam združenega dela v občini v sprejem samoupravni sporazum o financiranju tega prostovoljnega dela. Podpisnice so se zavzele zagotoviti tudi določeno število brigadirjev. Ta sporazum je podpisala tudi Predilnica Litija. Iz naše tovarne se bodo mladinskega prostovoljnega dela udeležili trije brigadriji.

Mladinsko prostovoljno delo ni samo fizično delo, temveč je tudi oblika izobraževanja mladih, širjenja bratstva in enotnosti, kulturno in športno udejstvovanje in še bi lahko naštevali.

Center za mladinske delovne akcije pri OK ZSMS se trudi, da bi organizacija mladinskega prostovoljnega dela v občini potekala brez zastojev. Vendar mu to ne uspeva v celoti. Finančne težave so bile krive, da smo imeli na lanskih delovnih akcijah eno najslabše opremljenih brigad. A mladi iz te brigade so kljub temu dosegali lepe uspehe, saj jih je več med njimi dobilo značko udarnika.

Z vsemi silami se Center za MDA trudi, da bi bilo letos bolje. Organizirali so več propagandnih akcij kot so razstave, kjer so prikazali, s čim vse so se mladi v brigadi ukvarjali, prikazali so filme z akcij in podobno. Kakšne učinke je imela propaganda, se bo izkazalo, ko bo naša brigada odšla na delo.

Mladim brigadirjem lahko le zaželimo, da tudi letos dobro delajo in da se vrnejo s čimveč priznanji.

L. S.

ZAHVALA

Osnovni organizaciji in konferenci sindikata Predilnica Litija se zahvaljujem za dodeljeno denarno pomoč ob nenadni izgubi moža.

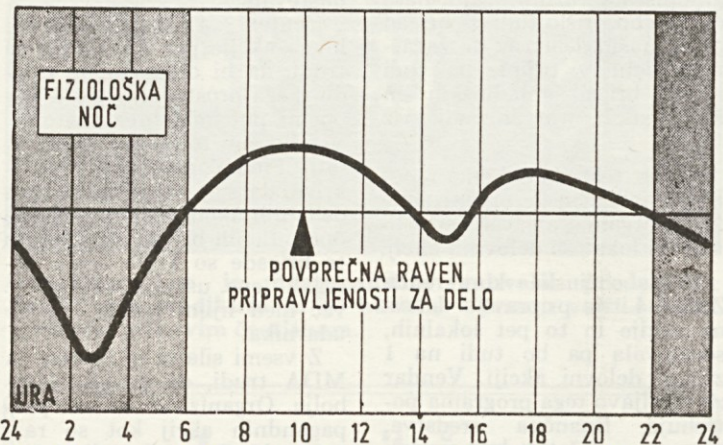
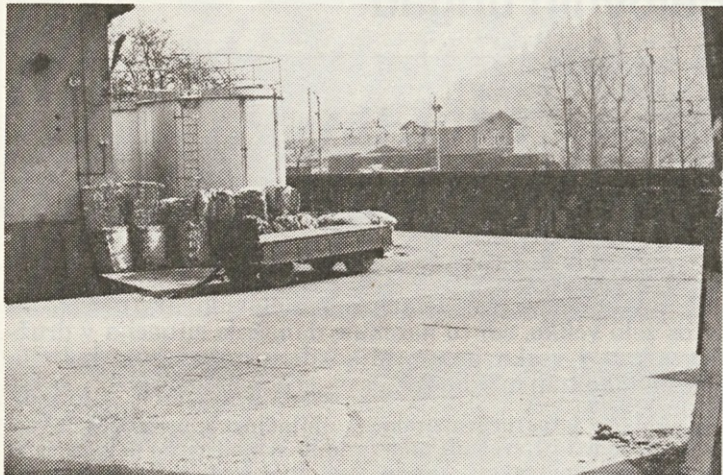
Alojzija Pirc

Večkrat se dogaja, da polnih gajbic s praznimi steklenicami brezalkoholnih pijač ne zamenjajo pravočasno in tako delavke nimajo prostora kamor bi odlagale to steklenino. Tako se ta kopiči v prepolnih gajbicah, marsikatera steklenica se tudi razbije, dela se škoda in nenazadnje je ogrožen tudi red v delovnih prostorih.

Fotografija je iz predilnice II, v četrtek, 10. 3. 1983.

Tega dne pa so za red bolj poskrbeli tisti, ki so odgovorni za čistočo na dvorišču. Kako lepo je pogledati pometeno ploščad pred dimnikom, kamor sicer odlagamo odpadke.

Storilnostna krivulja lahko zaostaja ali prehiteva za eno uro odvisno od naših navad in vrste človeka. V določenih mejah se človek brez težav prilagaja.

LITIJSKI PREDILEC izhaja dvakrat mesečno. Izdajajo ga delavci predilnice Litija. Odgovorni urednik: Matic Malenšek. Člani uredništva: Branko Bizjak, dipl. ing. Mirko Dolinšek, Martina Kralj, Vinko Keržan in Niko Stamatovski. Fotografije: Matic Malenšek. Štev. telefona: (061) 881 411 (76). List dobijo člani delovne organizacije in upokojeanci brezplačno na dom. Tisk: TK Gorenjski tisk Kranj. Naklada: 1600 izvodov.

POŠKODBE

V FEBRUARJU

Franc Perc, transporter preje in predpreje, je razkladal voziček s predprejo. Pri tem je s hrbtiščem leve roke zadel ob steno in si jo poškodoval.

Na poti v službo je **Jožefi Jelnikar**, administratorki v sukalnici na poledeneli cesti na prehodu s C. Dušana Kvedra v križišče, spodrsnilo. Padla je, in si zlomila zapestje desne roke.

Pri menjavi svitka na dvojilki je posluževalka **Sonja Slabe** opazila, da je poleg prve cevke, ki se je avtomatsko usedla na navijalna valja, prinesel mehanizem za avtomatsko namestitve cev še drugo cevko. Posluževalka je

skušala s pomočjo stikala odpraviti napako. Ker ji to ni uspelo, je z desno roko segla v navijalno območje. Ob vklopu mehanizma ji je cevka, ki se je premaknila, stisnila sredinec in prstanec desne roke ob kovinski kolut.

Vodja remonta PB **Stane Tomše** je hotel iz ročne stikalnice v mehanični delavnici iztisniti os, pri tem pa mu je predmet poškodoval sredinec desne roke.

Dvojilka **Vilma Gorišek** je hotela povezati pretrg na dvojilnem stroju. V ta namen je z odvijanjem navitka hotela poiskati prosti konec niti, pri tem pa jo je v sredinec leve roke zadel premikajoči vodilec.

A. Krhlikar

PRIŠLI — ODŠLI

PRIŠLI — ODŠLI V MESECU FEBRUARJU 1983

1. 2. 1983 **Ana CIRAR**, Litija, Maistrova ul. 1, ČK/ pp;

1. 2. 1983 **Marija VRTAČNIK**, Ul. Solidar. 2, spl. sek.;

2. 2. 1983 **Marija MLAKAR**, Reka Gozd 26, P/rez.;

14. 2. 1983 **Milan OBOLNAR**, Zavrstnik 55, transport;

14. 2. 1983 **Bogdan GORIŠEK**, Mišji dol 9, Primskovo, P/rez.;

14. 2. 1983 **Vojko CVETKOVIČ**, Ustje 83, Šmartno, PB/1;

14. 2. 1983 **Mirko VIDMAR**, Litija, Ces. kom. Staneta 18, P/rez.;

15. 2. 1983 **Barbara FELE**, Konjšica 21, Polšnik, S/1;

21. 2. 1983 **Justina PLANČAR**, Bogenšperk 14, Šmartno S/ef. suk, 3

Odšli:

Invalidska upokojitve:

14. 2. 1983 **Milan LOVŠE**, Zg. Log 7, Litija, transport.

Smrt:

8. 2. 1983 **Valentin OSTREŽ**, Vel. vrh 5, transport.

Upokojitve:

17. 2. 1983 **Pavla CESTNIK**, Trg na Stavbah 11, Litija, PI/2;

24. 2. 1983 **Marija KAPLAJ**, Zavrstnik 12, Šmartno, PP/3.;

28. 2. 1983 **Zlata BIZJAK**, Prisojna ul. 5, fin. sek.;

28. 2. 1983 **Štefka LIPUŽIČ**, C. Z. B. 5, Litija, proiz. sek.;

28. 2. 1983 **Bernarda VAHČIČ**, Ces. kom. Staneta 7, PII/1;

28. 2. 1983 **Vladimir TAUFER**, Graška c. 27, Litija, transport;

28. 2. 1983 **Dana ČELESNIK**, Predilniška 28, Litija, S/1.

Izključitev:

9. 12. 1982 **Lucija LAHAR-NAR**, Ponoviška c. 5, PA/2;

17. 12. 1983 **Smiljka MALETIČ**, Brodarska c. 8, Litija, PI/2;

V naši delovni organizaciji je bilo na dan 28. 2. 1983 zaposlenih 1013 delavcev, od tega 683 žensk in 330 moških, ter 19 mladoletnih oseb.

J. Zupančič